



FOLKETINGET

Lukket høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget
Fredag den 23. maj 2025 kl. 15.30-16.30 i 2-133, Christiansborg



FOLKETINGET

Basernes betydning for den militære afskrækkelse af Rusland i Østersøregionen

v. Peter Viggo Jakobsen, lektor ved Institut for Strategi og Krigsstudier, Forsvarsakademiet

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget



Basernes betydning for afskrækkelsen af Rusland i Østersøregionen

**Peter Viggo Jakobsen
Forsvarsakademiet
peja@fak.dk**

**Lukket høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og USA
Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget
27 maj 2025**



Den russiske kapacitet i Østersøregionen

REFORM AF DE VÆBNEDE STYRKER
SKAL GØRE RUSLAND KLAR TIL EN LANGVARIG
KONFRONTATION MED VESTEN

Rusland
NATO-lande

LENINGRAD MILITÆRDISTRIKT

Planlagt antal soldater:
Indtil 2023: 200.000
Fra 2024: 350.000

Opgave:

Beskytte Ruslands nordvest-
lige landegrænse, herunder
Østersøregionen inkl. Kalinin-
grad-regionen, og beskytte
landets nukleare gengældel-
seskapaciteter.

MOSKVA MILITÆRDISTRIKT

Planlagt antal soldater:
Indtil 2023: 100.000
Fra 2024: 150.000

Opgave:

Beskytte Ruslands vestlige
landegrænse, herunder
hovedstaden Moskva.

FE Udsyn 2023

- **Mål: opstille 450.000 soldater (+150.000) i nyt Vestligt Militær Distrikt som dækker hele regionen**
- **Logisk svar på Finland og Sveriges optagelse i NATO**
- **Våbenhvile i Ukraine vil facilitere opstilling af denne styrke, der giver Rusland offensive muligheder**
- **Opbygning kan ifl. FE og andre vestlige tjenester ske hurtigt efter våbenhvile i Ukraine**



NATO's kapacitet i Østersøen



- **NATO ambition er at kunne afskrække/standse russisk angreb ved sine grænser (denial)**
- **Det kræver fremskudte styrker, der er udrustet til (30 dage) kamp (Forward Land Forces + nationale styrker)**
- **Den danske enhed i Letland indgår i disse styrker**
- **Troværdig afskrækkelse kræver evne til øjeblikkelig støtte fra flystyrker i tilfælde af angreb**



Nøgle til succesfuld NATO afskrækkelse

- **Rusland skal frygte, at NATO med det samme vil kunne støtte sine styrker ved grænserne med fly, , kommunikation, måldata osv. på samme måde, som USA har gjort i Ukraine (bortset fra fly)**
- **Det er kun USA, der kan levere denne støtte i overskuelig fremtid**
- **US baser i hele Østersøregionen er en forudsætning herfor**
- **US evne til at sende fly til baser i regionen og operere med kort varsel skal demonstreres med NATO øvelser**



Kan vi stole på USA?

"We have no eternal allies, and we have no perpetual enemies. Our interests are eternal and perpetual, and those interests it is our duty to follow."

**Britisk premierminister Lord Palmerston
House of Commons, 1 marts 1848**

- I skal fokusere på USAs interesser, når I vurderer deres troværdighed**



US bliver i Nordatlanten og Norden

- **USA skal bruge baser i Grønland, Island og Norden for at kunne bekæmpe de russiske avåben, som er placeret på ubåde og krigsskibe ved Kolahalvøen**
- **USA bliver i Nordatlanten og Norden selv, hvis NATO dør**
- **Det er i dansk interesse at facilitere amerikansk tilstedeværelse, indtil Østersølandene kan afskrække russisk aggression med minimal US støtte**

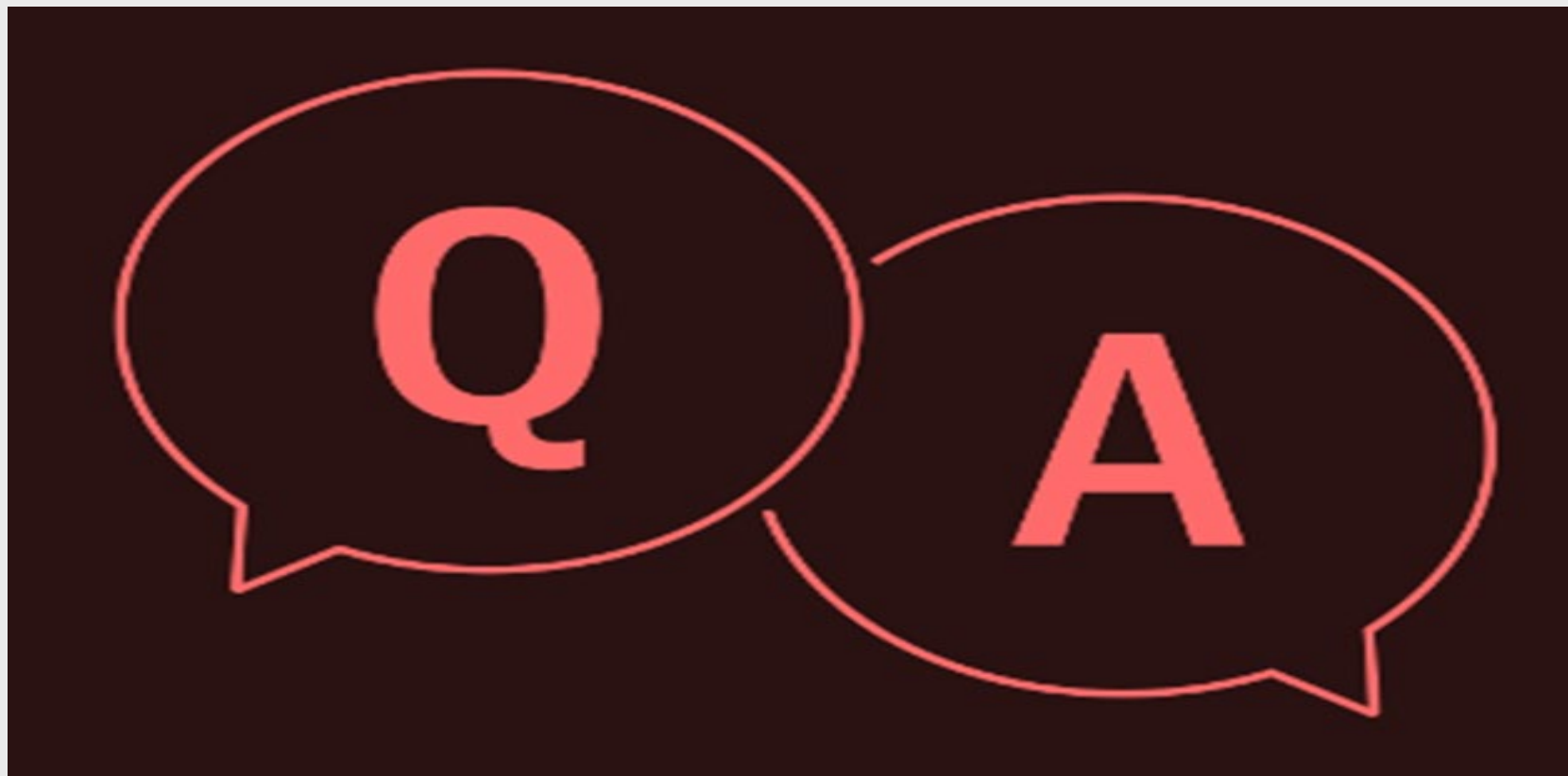


Hvordan mindske afhængighed af USA?

- **Integrer de nordiske styrker i et fælles forsvar – lav et nordisk "pindsvin", som Rusland ikke vil stikke sig på (inder ring)**
- **Samarbejd med balterne, Polen og Tyskland (midter ring)**
- **Samarbejd med Storbritannien i Nordatlanten og få britisk atomparaply (yder ring)**
- **Arbejd parallelt med at holde NATO i live ved at holde USA inde i Europa**



Jeg ser frem til jeres ?



peja@fak.dk



FOLKETINGET

Erfaringer fra Norge

v. Paal Sigurd Hilde, professor ved Institutt for
forsvarsstudier

Åben høring om forsvarssamarbejdsaftalen mellem Danmark og
USA (L 188 og B 173)

Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalget

Supplementary Defence Cooperation Agreement (SDCA)



Prop. 90 S

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til inngåelse av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021

Tilråding fra Utenriksdepartementet 8. april 2022, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Støre)

1 Sammendrag

Regjeringen legger med denne proposisjonen frem forslag om Stortingets samtykke til inngåelse av tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA av 16. april 2021 – «Supplementary Defense Cooperation Agreement» (SDCA). Avtalen ble undertegnet av Norge i Oslo 16. april 2021 i henhold til kongelig resolusjon av samme dato. USA undertegnet avtalen i Washington D.C. 31. mars 2021. Det overordnede formål med SDCA er å etablere et oppdatert rettslig rammeverk for amerikanske styrkers tilstedeværelse på norsk territorium. Avtalen bidrar til å tilrettelegge for støtte og forsterkning fra nære allierte til forsvaret av Norge. Slik forsterkning er en av tre hovedlinjer i vårt nasjonale forsvarskonsept og avgjørende for Norges totale forsvarsevne.

Det amerikanske forsvarets tilstedeværelse i Norge bygger på over 70 år med nært og tillitsfullt samarbeid. Denne tilstedeværelsen har hittil vært basert på NATOs Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker av 19. juni

1951 (NATO SOFA), samt en rekke bilaterale samarbeidsavtaler. NATO SOFA og de bilaterale avtalene vil fortsatt gjelde for den amerikanske tilstedeværelsen i Norge, men vil suppleres og delvis erstattes av SDCA.

USAs initiativ til å oppdatere rammeverket for vårt bilaterale forsvarssamarbeid tar utgangspunkt i et amerikansk ønske om likeartede rammebetingelser for amerikansk tilstedeværelse i allierte land i Europa og Asia. Det vil gjøre det enklere å flytte personell og materiell mellom ulike land. USA har forhandlet frem lignende avtaler med flere europeiske land, herunder Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Polen, Romania og Ungarn.

Videreføring og videreutvikling av samarbeid med våre nære allierte handler først og fremst om å ivareta norske interesser og norsk sikkerhet. Vårt samarbeid med nære allierte bidrar også til å styrke vår evne til operativt samvirke samt til NATOs evne til å kunne forsvare Norge og Europa. Etter hendelsene i Ukraina i 2014 har



Prop. 89 L

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv.



STORTINGET

Innst. 394 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 89 L (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv.

Til Stortinget

Sammendrag

Forsvarsdepartementet foreslår i denne proposisjonen lov om gjennomføring av tilleggsavtalen mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (Supplementary Defense Cooperation Agreement – SDCA) samt en lovendring i lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) og en ny forskriftshjemmel i straffeprosessloven for å gjennomføre tilleggsavtalen i norsk rett.

Tilleggsavtalen ble underskrevet i Washington D.C. i USA 31. mars 2021 og i Oslo 16. april 2021. Spørsmålet om inngåelse av avtalen er lagt frem for Stortinget som egen sak, jf. Prop. 90 S (2021–2022) Samtykke til inngåelse av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021, heretter omtalt som samtykkeproposisjonen, der den engelske og norske avtaleteksten følger som trykte vedlegg. Avtalen trer i kraft og får virkning på datoen for den siste noten i utveksling av noter mellom partene som angir at hver part har fullført sine interne prosedyrer som er nødvendig for at avtalen skal tre i kraft.

Lovforslaget til forsvarssamarbeidsloven mv. bygger på departementets høringsnotat av 8. september 2021. I lys av høringen foreslås det å videreføre forslaget i ho-

ringensnotatet. Proposisjonen er utarbeidet i samarbeid med Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Finansdepartementet, Samferdselsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Det foreslåtte kortnavnet for gjennomføringsloven er forsvarssamarbeidsloven.

Utkast til § 1 i forsvarssamarbeidsloven omhandler personlig skattefritak og skattefritak for kontraktører, og lovforslaget foreslår at SDCA artikkel XXVII nr. 2 og 3, SDCA artikkel XXI nr. 3 og SDCA artikkel XXVI nr. 2 annet til fjerde punktum skal gjelde som norsk lov. Se nærmere punkt 5.1 og 5.2 i lovproposisjonen.

Utkast til § 2 i forsvarssamarbeidsloven gir amerikanske styrker myndighet til å unnta amerikanske kontraktører, som definert i SDCA artikkel II nr. 4, fra arbeidsmiljøloven, ferieloven og allmenngjøringsloven i den grad bestemmelser i eller i medhold av disse lovene ikke er forenlige med de amerikanske styrkenes militære behov. Det presiseres at med amerikanske styrker menes det amerikanske væpnede styrker til stede på norsk territorium. En «amerikansk kontraktør» kan komme fra et hvilket som helst land utenfor Norge, og kommer ikke nødvendigvis fra USA, jf. SDCA artikkel II nr. 4. Denne definisjonen av «amerikansk kontraktør» brukes i det følgende. Se nærmere punkt 6 i lovproposisjonen.

Utkast til § 3 i forsvarssamarbeidsloven fastslår at erstatningskrav som oppstår innenfor rammene av SDCA artikkel XV og artikkel VIII nr. 5 i Avtale mellom partene i Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker av 19. juni 1951 (NATO SOFA), skal avgjøres med utgangspunkt i disse avtalebestemmelsene, og at disse avtalebestemmelsene skal gjelde som norsk lov. Se nærmere punkt 7 i lovproposisjonen.



SDCA

- Erfaringer fra forhandlingene
- To eksempler:
 - Art. 6: muligheten for å utøve makt i sikkerhetstiltak

4. Within the immediate vicinity of Agreed Facilities and Areas and within civilian-operated portions of Agreed Facilities and Areas, Norwegian authorities shall take necessary measures to ensure U.S. forces' use, operation, defense, and control of Agreed Facilities and Areas. In extraordinary circumstances, and in accordance with mutually approved security plans, U.S. forces may take necessary and proportionate measures to maintain or restore the security, defense, and continuity of operations of U.S. forces.



SDCA

- Erfaringer fra forhandlingene
- To eksempler:
 - Art. 6: muligheten for å utøve makt i sikkerhetstiltak
 - Art. 26: lønnsvilkår og arbeidsrettslige regler (i dansk avtale art. 24)

ARTICLE XXVI U.S. CONTRACTORS

1. Terms and conditions of employment for U.S. contractors shall be set by U.S. forces in accordance with applicable U.S. laws and regulations, and with respect for Norwegian law, to the degree not inconsistent with the military requirements of U.S. forces. U.S. contractors shall be

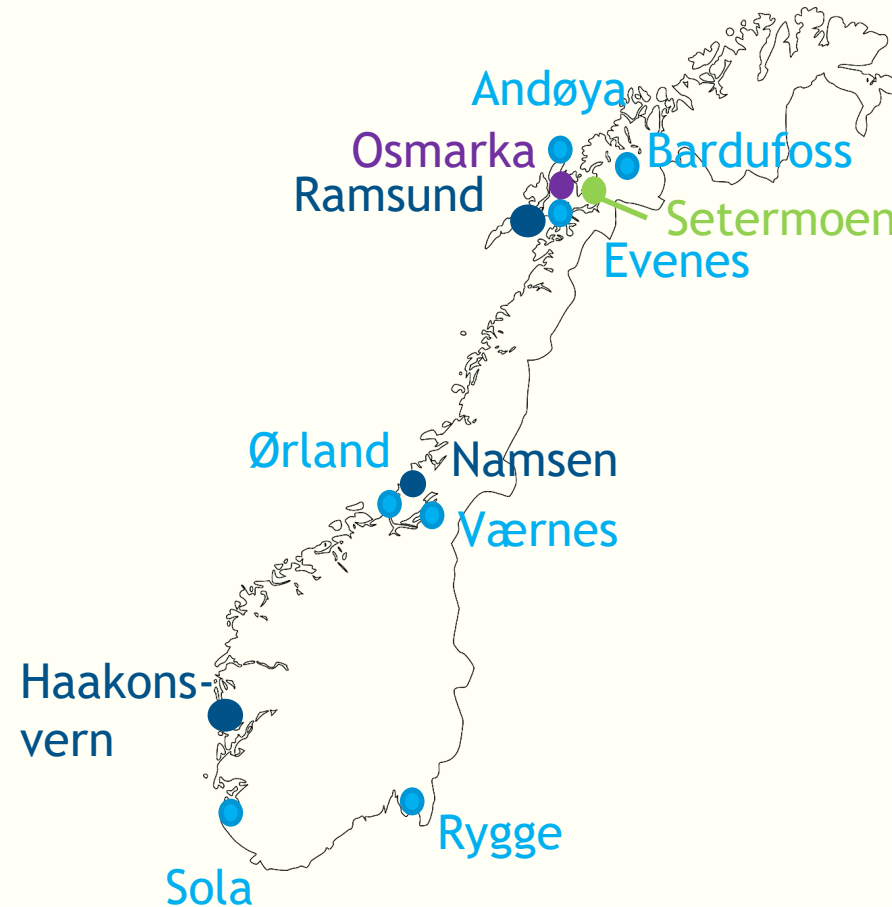
ARTICLE 24 EMPLOYMENT

2. Terms and conditions of employment shall be set by U.S. forces and such organizations in accordance with applicable U.S. laws and regulations, taking into consideration prevailing wages and the provisions of employment legislation of Denmark to the degree not inconsistent with this Agreement or the military requirements of U.S. forces. Wages and salaries, benefits,



SDCA

- Opprinnelig (2022) 4 «AFA»; «omforente områder»
- Finland - DCA = 15 områder
- Sverige - DCA = 17 områder
- SDCA 2024 -> 12 områder



- Erfaringer etter avtalen
 - Planene for Rygge har kommet lengst, ca. 2 mrd. NOK
 - Ingen stor endring
 - Et ordnet og nyttig rammeverk for amerikanske investeringer
 - Koordineres opp mot nasjonale og NATO-investeringer (NSIP)



?

USA må utsette bygging på Rygge flystasjon

Utsettelsen av den militære opprustningen begrunnes med arkeologiske funn: – Det kan ikke fortsette i dette tempoet, sier Listhaug (FrP).



Steinalderfunn gjør at USA vil utsette investeringer på Rygge
FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN OG ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE / NTB

[Julie Solvin Borgmo](#)
Journalist

[Heidi Gornæs](#)
Journalist

[Philip Andre Johannesborg](#)
Journalist

Publisert 28. mars kl. 11:01
Oppdatert 28. mars kl. 14:43